

Bruxelles, 27. studenoga 2025.
(OR. en)

15278/25

SOC 770
EMPL 508
EDUC 435
ECOFIN 1505

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Datum primitka: 25. studenoga 2025.

Za: Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2025) 959 final

Predmet: Preporuka za
PREPORUKU VIJEĆA
o ljudskom kapitalu u Europskoj uniji

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 959 final.

Priloženo: COM(2025) 959 final

Strasbourg, 25.11.2025.
COM(2025) 959 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o ljudskom kapitalu u Europskoj uniji

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o ljudskom kapitalu u Europskoj uniji

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

budući da:

- (1) Europski stup socijalnih prava, koji su Europski parlament, Vijeće i Komisija donijeli 2017.¹, utvrđuje smjer za uzlaznu konvergenciju radnih i životnih uvjeta u EU-u. Njegovo je prvo načelo da svi imaju pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje kako bi održali i stekli vještine koje će im omogućiti da potpuno sudjeluju u društvu i uspješno se kreću na tržištu rada.
- (2) U Kompasu konkurentnosti², koji je Komisija donijela u siječnju 2025., utvrđen je plan za revitalizaciju i poticanje rasta europskog gospodarstva. Uz to se skreće pozornost na važnost vještina u tom procesu jer je visokokvalificirana radna snaga okosnica europskog gospodarstva koja potiče produktivnost, inovacije i otvaranje kvalitetnih radnih mjesta i omogućuje pravednu zelenu i digitalnu tranziciju. Komisija je u ožujku 2025. donijela Komunikaciju o Uniji vještina³, u kojoj je istaknula koliko su ljudski kapital i vještine za budućnost bitni za jačanje konkurentnosti i strateške autonomije Unije, bolju pripravnost i dugoročnu dobrobit. Iste godine objavila je i dvije komunikacije o umjetnoj inteligenciji (UI), u kojima je istaknula važnost ljudi i vještina^{4 5}.
- (3) Kako je navedeno u Uniji vještina⁶, integriran pristup koordinaciji politika i pojačani multilateralni nadzor u sklopu europskog semestra pružaju okvir za potrebne strukturne reforme tržišta rada i sustava obrazovanja i osposobljavanja, kao i za ulaganje u razvoj ljudskog kapitala, vodeći računa i o međugeneracijskoj pravednosti. Ova Preporuka o ljudskom kapitalu stoga dopunjuje smjernice za politike zapošljavanja država članica i obuhvaća pitanja od zajedničkog interesa za EU. Ako to

¹ [SL C 428, 13.12.2017., str. 10.](#)

² Komunikacija Komisije od 29. siječnja 2025. „Kompas konkurentnosti za EU” (COM(2025) 30 final).

³ Komunikacija Komisije od 5. ožujka 2025. „Unija vještina” (COM(2025) 90 final).

⁴ Komunikacija Komisije od 9. travnja 2025. „Akcijski plan za kontinent umjetne inteligencije” (COM(2025) 165 final).

⁵ Komunikacija Komisije od 8. listopada 2025. „Strategija za primjenu umjetne inteligencije” (COM(2025) 723 final), u kojoj se predlažu sektorske i međusektorske mjere, uključujući mjere za pismenost u području umjetne inteligencije, usavršavanje i prekvalifikaciju, informacije o vještinama i šire uvođenje UI-ja u ključne industrije i javni sektor.

⁶ U skladu s Rezolucijom Vijeća o obrazovanju i osposobljavanju u okviru europskog semestra: osiguravanje utemeljenih rasprava o reformama i ulaganjima, 2020/C 64/01.

bude relevantno za pojedine države članice, ta će se pitanja kasnije analizirati u izvješćima po zemljama, a prema potrebi i u preporukama za pojedine zemlje koje se izdaju u okviru ciklusa europskog semestra. Ta pitanja imaju i bitnu teritorijalnu dimenziju jer u području vještina i ulaganja u ljudski kapital na razini Europe postoje znatne teritorijalne razlike.

- (4) Države članice svake godine u okviru Odbora za zapošljavanje iz članka 150. UFEU-a razmatraju sve aspekte zapošljavanja u EU-u na temelju zajedničkog godišnjeg izvješća o stanju u području zapošljavanja u Uniji i provedbi smjernica za zapošljavanje (članak 148. stavak 5. UFEU-a) te na temelju informacija iz godišnjih izvješća država članica o napretku (koja služe i svrsi iz članka 148. stavka 3. UFEU-a).
- (5) U EU-u stalno nedostaje radnika i vještina. Taj nedostatak pogađa sve države članice, regije, sektore i poduzeća svih veličina. Stopa slobodnih radnih mjesta u EU-u, prema kojoj se mjeri manjak radne snage, i dalje je na visokih 2,2 %, što je blizu pretpandemijske razine (prvo tromjesečje 2025.)⁷. Nedostatak kvalificirane radne snage također otežava ulaganja i inovacije: 2023. nedostatak vještina bio je ozbiljan problem za 68 % srednjih poduzeća⁸, a 2024. otežao je dugoročna ulaganja za 77 % poduzeća⁹.
- (6) U određenim sektorima i zanimanjima radnika i vještina nedostaje na razini cijelog EU-a. To se 2024. prvenstveno odnosilo na radnike tehničkih profila u proizvodnji i građevinarstvu (uključujući zavarivače i rezače plamenom, električare i električare u građevinarstvu, vodoinstalatore, montere cjevovoda i limare) i zdravstvene djelatnike (medicinske sestre i tehničare, liječnike opće prakse i liječnike specijaliste, pomoćne djelatnike u zdravstvu i fizioterapeute, s procijenjenim manjkom od 1,2 milijuna liječnika, medicinskih sestara i primalja u 2022. za zemlje OECD-a¹⁰). Osim toga, tek je 12 % europskih poljoprivrednika mlađe od 40 godina, što bi moglo ugroziti sigurnost opskrbe hranom u EU-u. Stručnjaka nedostaje i u prometnom sektoru, i to u svim vrstama prijevoza (vozači teških kamiona i ostalih vrsta kamiona, autobusa i tramvaja, kao i pomorci, a posebno brodski časnici)^{11,12}. Traži se i više stručnjaka za IKT, inženjera građevinarstva i nastavnog osoblja. Stručnjaci za IKT činili su samo 4,8 % radne snage, što je znatno ispod cilja digitalnog desetljeća od 10 % do 2030., a među njima je prisutna i znatna rodna neravnoteža. Kad je riječ o zelenoj tranziciji, među državama članicama utvrđeno je ukupno 24 deficitarnih zanimanja. To uključuje izolatore, inženjere građevinarstva i instalatere klimatizacijskih i rashladnih uređaja (u 14 država članica), građevinske tehničare (u 12 država članica) i krovopokrivače (u 11 država članica). Europa će morati razviti kapacitete koji su potrebni da bi osnovni procesi bitni za kružno gospodarstvo prešli s linearnih na kružne sustave i tržišta. To se odnosi na vještine na svim razinama, od arhitekata i inženjera do skupljača otpada i radnika koji ga sortiraju.
- (7) Zbog tehnološkog napretka i zelene i digitalne tranzicije dodatno će se povećati potražnja za novim vještinama i onima kojih već nedostaje, kao i neusklađenost dostupnih vještina s potrebama na tržištu rada. Potražnja za stručnjacima u području prirodnih znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM) stalno raste zbog

⁷ Prosječna stopa slobodnih radnih mjesta u razdoblju od 2013. do 2019. bila je 1,7 %.

⁸ Eurobarometar br. 537 11/2023.

⁹ [Anketa EIB-a o ulaganjima 2024.: Pregled za Europsku uniju.](#)

¹⁰ [Izvješće Europske komisije / OECD-a: Ukratko o zdravlju u Europi 2024.](#)

¹¹ [EURES Report on labour shortages and surpluses 2024.](#)

¹² [Pomorci – mobilnost i promet – Europska komisija.](#)

sve šire primjene umjetne inteligencije, tehnologija u području obnovljivih izvora energije i biotehnologija. Ti su stručnjaci sve traženiji i u području obrane, svemira, sigurnosti i napredne analitike podataka.

- (8) U Izvješću o stanju digitalnog desetljeća 2025. ističe se da je zbog nedostatka kvalificiranih radnika sve teže zadovoljiti potrebe tržišta rada, posebno u području umjetne inteligencije, kibernetičke sigurnosti, analize podataka i poluvodičkih tehnologija. U EU-u će do 2027. biti potrebno između 6,2 i 7 milijuna radnika u području umjetne inteligencije, a oko 60 % radne snage morat će imati vještine za njezinu primjenu¹³. Prema aktualnim trendovima u području kibernetičke sigurnosti nedostaje oko 300 000 stručnjaka, a u području poluvodiča bit će ih potrebno dodatnih 100 000. Države članice u svojim nacionalnim planovima pridaju sve veću važnost digitalnom obrazovanju i cjeloživotnom učenju, ali mjere koje provode i dalje su fragmentirane i neujednačene te se ne vodi dovoljno računa o niskokvalificiranim i nedovoljno zastupljenim skupinama. Predviđanja upućuju na to da bez većeg zajedničkog truda i održivih ulaganja EU neće uspjeti ostvariti ciljeve u području digitalnih vještina¹⁴.
- (9) Od 2023. sve su češća restrukturiranja i planirana smanjenja broja radnih mjesta. Zbog restrukturiranja i kratkoročnih promjena u brojnim poduzećima postalo je jasno da su potrebne hitnije mjere. U cijelom EU-u 2024. je prema planu zatvoreno otprilike 65 000 radnih mjesta, koncentriranih u određenim regijama i sektorima¹⁵, i to najviše u automobilskoj industriji, telekomunikacijama i poštanskim uslugama. U razdoblju od 2019. do 2024. u sektoru proizvodnje automobila u cijelom EU-u izgubljeno je otprilike 240 000 radnih mjesta¹⁶. Sve veći pritisak osjeća se i u europskom sektoru industrije čelika, u kojem je 2024. ukinuto 18 000 radnih mjesta, a u kemijskom sektoru je 2023. i 2024. broj radnih mjesta smanjen za približno 15 000. To je posebno zabrinjavajuće zbog važne uloge tog sektora u proizvodnji obrambenih i svemirskih kapaciteta. Poremećaji u trgovinskim tokovima, smanjena globalna potražnja i viši troškovi energije općenito negativno utječu na tržište rada.
- (10) Tranzicija prema klimatskoj neutralnosti već utječe na rast zaposlenosti, a ako se poprati uspješnim politikama, očekuje se da će do 2030. doprinijeti otvaranju dodatnih 1 – 2,5 milijuna radnih mjesta. U Aktu o industriji s nultom neto stopom emisija¹⁷ procjenjuje se da će se do 2030. u takvim industrijama otvoriti dodatnih 350 000 radnih mjesta u proizvodnji. Osim toga, kako bi se postigli ciljevi EU-a za energiju vjetra i solarnu energiju za 2030., do te će godine biti potrebno 130 000 do 145 000 dodatnih kvalificiranih radnika, u čije će se vještine trebati uložiti između 1,1 i 1,4 milijarde EUR. U kontekstu obnove zgrada do 2035. se očekuje 7 milijuna novih radnih mjesta u građevinarstvu¹⁸. Znatno povećanje broja zaposlenih očekuje se i u

¹³ *Shaping and strengthening European AI talent*, 2025.

¹⁴ U izvješću o stanju digitalnog desetljeća za 2024. procjenjuje se da će bez dodatnih mjera do 2030. barem osnovne digitalne vještine imati samo 59,8 % odraslog stanovništva, što je znatno ispod cilja od 80 %.

¹⁵ Europska komisija: Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje, Kretanja na tržištu rada i kretanja plaća u Europi – godišnje izvješće za 2025., Ured za publikacije Europske unije, 2025., <https://data.europa.eu/doi/10.2767/1810636>.

¹⁶ Eurostat, [\[lfsa_egan22d\] Zaposlene osobe prema detaljnoj gospodarskoj djelatnosti \(NACE Rev. 2 dvoznamenkasta oznaka\) \(2008.–2026.\)](#).

¹⁷ Uredba (EU) 2024/1735 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o uspostavi okvira mjera za jačanje europskog ekosustava za proizvodnju tehnologija s nultom neto stopom emisija i izmjeni Uredbe (EU) 2018/1724.

¹⁸ Ozelenjivanje građevinskog sektora EU-a | CEDEFOP

oružanim snagama i obrambenoj industriji, posebno za osobe s obrazovanjem u području STEM-a i završenim strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem.

- (11) Već velik nedostatak radne snage i vještina u navedenim sektorima i regijama širom EU-a vjerojatno će se još povećati u narednim godinama zbog starenja stanovništva i sve veće potražnje za radnom snagom u sektorima od strateške važnosti za EU, a to su (i) napredne digitalne tehnologije, (ii) prelazak na čistu energiju i dekarbonizacija industrije, uključujući kružno gospodarstvo, (iii) zdravstvo i biotehnologija, poljoprivreda, ribarstvo i akvakultura te biogospodarstvo i (iv) obrambena industrija i svemir. To će sve znatno opteretiti gospodarstva i tržišta rada pa je potrebno hitno poduzeti proaktivne mjere. Zato je sad iznimno važno zadržati i ojačati ljudski kapital ciljanim i prilagodljivim politikama i ulaganjem u obrazovanje, usavršavanje i prekvalifikaciju. Bude li imao radnu snagu koja prihvaća tehnološki napredak, prilagođava se razvoju potreba industrije i iskorištava nove prilike, EU će moći ublažiti trenutačni i budući nedostatak radne snage i pritom ojačati svoju dugoročnu gospodarsku otpornost i globalnu konkurentnost. Pristup priuštivom stanovanju također može olakšati mobilnost radnika i mobilnost u svrhu učenja i doprinijeti razvoju ljudskog kapitala i konkurentnosti.
- (12) U današnjim europskim sustavima obrazovanja i osposobljavanja neki polaznici, a posebno oni u nepovoljnom socioekonomskom položaju, migranti, osobe s invaliditetom i Romi, teže stječu dobre osnovne vještine koje bi im omogućile aktivno sudjelovanje na tržištu rada. Posljednjih desetljeća učenici imaju sve slabije rezultate u matematici, čitanju i prirodoslovlju, pri čemu je 2022. oko 30 % petnaestogodišnjaka ostvarilo nezadovoljavajuće rezultate u matematici, a 25 % u čitanju i prirodoslovlju¹⁹. Dobre rezultate u čitanju, matematici ili prirodoslovlju 2022. je ostvarilo samo 16 % učenika u nepovoljnom položaju, što je 5 % manje nego 2015. Za učenike migrantskog podrijetla dvostruko je vjerojatnije da će napustiti sustav obrazovanja i osposobljavanja s niskim kvalifikacijama ili bez kvalifikacija²⁰. Te probleme dodatno pogoršava nejednak pristup kvalitetnom i uključivom obrazovanju i osposobljavanju u slabije razvijenim regijama, područjima u nepovoljnom položaju te ruralnim i udaljenim područjima. Više od 40 % učenika osmih razreda nema osnovne digitalne vještine²¹. Poteškoće iz djetinjstva često prate osobe i u odrasloj dobi: petina odraslih osoba ima poteškoća s čitanjem i pisanjem. Obrazovanje i osposobljavanje moraju pripremiti polaznike da postanu aktivni građani, sudjeluju u demokratskom životu, znaju prepoznati dezinformacije te sigurno, odgovorno i razborito koriste digitalne tehnologije. Samo 73 % mladih (15 – 30 godina) smatra da su tijekom obrazovanja stekli vještine potrebne za prepoznavanje dezinformacija.
- (13) Iako je stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno završile SOO visoka (četiri od pet osoba u 2024.), SOO i naukovanje i dalje ne privlače velik broj polaznika, a problem su i rašireni stereotipi i općenito slab ugled tih programa. U 2023. u STEM programe bilo je upisano 3,75 milijuna polaznika SOO-a, što je 36,3 % svih polaznika SOO-u srednje razine. To je i dalje daleko od predloženog cilja na razini EU-a od najmanje 45 % do 2030. Da bi se taj cilj ostvario, s obzirom na trenutačan broj upisanih još bi 900 000 učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju trebalo prijeći u područje STEM-a. U strukovnom obrazovanju i osposobljavanju na srednjoj razini djevojke nisu dovoljno zastupljene u STEM područjima.

¹⁹ Vidjeti OECD-ov Program za međunarodno ispitivanje znanja i vještina učenika (PISA).

²⁰ Vidjeti OECD-ov Program za međunarodno ispitivanje znanja i vještina učenika (PISA).

²¹ Vidjeti Međunarodno istraživanje računalne i informacijske pismenosti (ICILS).

- (14) Unatoč velikoj potražnji u mnogim područjima STEM-a, na razini tercijarnog obrazovanja u otprilike polovini država članica udio studenata upisanih u STEM smanjio se od 2015. do 2023. i danas iznosi 26,9 %, što je daleko od cilja da do 2030. najmanje 32 % studenata na tercijarnoj razini bude upisano u neko područje STEM-a. U usporedbi s drugim naprednim gospodarstvima EU ima drugi najniži udio osoba sa završenim tercijarnim obrazovanjem u području STEM-a na tisuću mladih (14,3 %). Na doktorskoj razini gotovo 40 % doktoranda upisano je u područja STEM-a, ali vrlo mali udio u području IKT-a. Taj problem pogoršava nedovoljna zastupljenost žena u STEM-u. IKT je područje obrazovanja s najmanjim brojem polaznika, odnosno tek 20 %. Napuštanje visokog obrazovanja i dalje je problem, posebno na prijediplomskoj razini, s obzirom na to da samo 63 % studenata u tercijarnom obrazovanju stekne diplomu u području STEM-a u roku od tri godine od teoretskog završetka studija.
- (15) Kvalificiranih učitelja i nastavnika nedostaje u mnogim državama članicama, regijama, gradovima i udaljenim i ruralnim područjima, što može znatno narušiti kvalitetu obrazovanja. Otprilike svaki peti²² 2024. je radio u školi u kojoj je nedostajalo kvalificiranih učitelja i nastavnika, što negativno utječe na kvalitetu nastave. Osim toga, broj učitelja i nastavnika u narednim godinama smanjit će se zbog starenja obrazovne radne snage. Od osnovnoškolske do više srednjoškolske razine 25 % učitelja i nastavnika 2023. imalo je 55 ili više godina (odnosno njih više od 1 300 000). Uz to, slabija privlačnost te profesije i niska zarada (u usporedbi s drugim zanimanjima koja se mogu obavljati s diplomom iz istog područja) doprinose manjku učitelja i nastavnika u EU-u. Situaciju pogoršava i njihov akutni nedostatak u području STEM-a. Zadržavanje učitelja u ruralnim i udaljenim područjima i područjima u nepovoljnom položaju otežava i manja privlačnost tih područja. Dodatan je problem to što mnogi nisu osposobljeni za rad s učenicima s teškoćama u razvoju, posebnim odgojno-obrazovnim potrebama ili slabijim socioekonomskim statusom. Uz to, iako se u državama članicama i regijama više ulaže u digitalnu infrastrukturu i obrazovanje, digitalne vještine mladih i dalje nisu dovoljno razvijene jer se tehnologija u školama ne koristi dosljedno, digitalne vještine se rijetko procjenjuju i nemaju svi učitelji jednake kompetencije.
- (16) Kurikulumi u sustavima obrazovanja i osposobljavanja u EU-u i dalje nisu dovoljno usklađeni s kretanjem potražnje na tržištu rada. Usklađivanju bi mogle doprinijeti sektorske akademije za vještine i slične inicijative, na što se poziva i u Komunikaciji o Planu za čistu industriju^{23, 24}. Neke države članice provode kurikularne reforme, no i dalje postoje znatne razlike između kompetencija koje studenti stječu i onih koje traže poslodavci. Na primjer, iako su za 90 % radnih mjesta potrebne osnovne digitalne vještine, njih u EU-u ima samo 55,6 % odraslih. To je problem i među mladima. Gotovo polovina (42,5 %) učenika osmih razreda nema osnovne digitalne vještine pa je u tom području potrebno intenzivnije raditi da bi se postigao cilj EU-a od ispod 15 %²⁵. S obzirom na sve širu primjenu UI-ja više nije dovoljna samo osnovna digitalna pismenost. Čak se i od mladih koji nakon stjecanja diplome traže prvo zaposlenje često zahtijevaju napredne UI vještine i vještine strateškog razmišljanja. U

²² U 22 države članice EU-a koje su sudjelovale u istraživanju TALIS 2024. OECD (2025.), *Results from TALIS 2024: The State of Teaching*, TALIS, OECD Publishing, Pariz, <https://doi.org/10.1787/90df6235-en>.

²³ Komunikacija Komisije od 26. veljače 2025. „Plan za čistu industriju: zajednički plan za dekarbonizaciju i konkurentnost (COM(2025) 85 final).

²⁴ U godišnjim izvješćima o programu za digitalno desetljeće utvrđuju se najvažnije reforme koje države članice trebaju provesti za rješavanje problema u tom području.

²⁵ Međunarodno istraživanje računalne i informacijske pismenosti (ICILS) koje je 2023. provelo Međunarodno udruženje za vrednovanje obrazovnih postignuća (IEA).

tom kontekstu neusklađenosti vještina koje su dostupne i onih koje se traže na tržištu rada treba se pobrinuti za to da kurikulumi SOO-a budu prilagođeni tržištu rada, među ostalim uz aktivno sudjelovanje socijalnih partnera, a isto vrijedi i za visoko obrazovanje. Akademske kurikulume trebalo bi razvijati kako bi se potaknulo stjecanje multidisciplinarnih i međusektorskih vještina za budućnost, koje su potrebne za razvoj i iskorištavanje novih znanja i tehnologija. Kad je riječ o mladima, uključivanjem učenja temeljenog na radu u kurikulume općenito se povećava zapošljivost osoba s diplomom: stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno stekle kvalifikaciju u SOO-u i koje imaju iskustvo učenja temeljenog na radu 2024. je iznosila 84,3 % u odnosu na 69,7 % za one bez takvog iskustva²⁶. Osim toga, samo 73 % mladih (15 – 30 godina) smatra da su tijekom obrazovanja stekli vještine koje su im potrebne da bi prepoznali dezinformacije.

- (17) Kako bi pojedinci mogli držati korak s tržištem rada koje se brzo mijenja, uključujući prelazak iz sektora u opadanju u rastuće sektore, važno im je omogućiti cjeloživotno učenje, usavršavanje i prekvalifikaciju. Međutim, prema podacima iz 2022. u prethodnoj godini u obrazovanju je sudjelovalo samo 39,5 % odraslih, što je više od 20 postotnih bodova ispod glavnog cilja EU-a od 60 % do 2030. Još je niža stopa sudjelovanja niskokvalificiranih odraslih osoba (11,3 %), koje bi imale najviše koristi od osposobljavanja. Sudjelovanje je niže u slabije razvijenim regijama i područjima koja stagniraju, uključujući ruralna i udaljena područja, kao i među ranjivim skupinama koje se suočavaju s dodatnim preprekama u pristupu osposobljavanju. Te razlike je potrebno smanjiti kako bi cjeloživotno učenje postalo pristupačno svima, a za to su potrebne ubrzanje i koordinirane mjere država članica, poduzeća i socijalnih partnera. Razina financijske pismenosti u EU-u trenutačno je vrlo niska. Prema istraživanju Eurobarometra iz 2023. manje od jedne petine (18 %) građana EU-a ima visoku razinu financijske pismenosti.
- (18) Da bi se sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagodili budućnosti, potrebno je odgovarajuće financiranje. Ako nešto ne poduzmemo, to bi nas moglo skupo stajati: do 2030. godišnji socijalni troškovi koji nastaju zbog osoba koje su rano napustile školovanje na globalnoj razini će se popeti na 6 bilijuna USD²⁷. Zbog opadanja razine osnovnih vještina među mladima mogla bi se smanjiti dugoročna multifaktorska produktivnost, i to za oko 3 % u zemljama OECD-a. Ulaganje u ljudski kapital, među ostalim u zdravlje stanovništva i politike koje ga podupiru, doprinosi većoj produktivnosti i održivom gospodarskom rastu.
- (19) S obzirom na velike promjene s kojima se EU suočava potrebe za usavršavanjem i prekvalifikacijom ne mogu se zadovoljiti isključivo javnom potrošnjom. Glavni oblik učenja među odraslima je osposobljavanje povezano s radnim mjestom (četiri od pet odraslih polaznika 2022.) Takvo osposobljavanje uglavnom financiraju poslodavci (gotovo 90 % obrazovanja odraslih povezanog s radnim mjestom). Međutim, jedno od tri poduzeća svojem osoblju ne nudi nikakve tečajeve ni druge oblike osposobljavanja, a kao glavni razlog za to navode visoke troškove (uz radno opterećenje i vremenska ograničenja). Poticanje učinkovite privatne potrošnje na vještine, među ostalim tako da se osposobljavanje uključi u kriterije javne nabave, potiče poduzeća da preuzmu veću odgovornost za razvoj vještina svoje radne snage. Pravila o državnim potporama omogućuju pružanje potpore za osposobljavanje, usavršavanje i prekvalifikaciju koju pružaju pružatelji usluga, uključujući mala i srednja poduzeća, nakon što ispune

²⁶ Na temelju europske ankete o radnoj snazi, posebno izvedeni podaci.

²⁷ [Brunello, G., Rocco, L., Eck, M., 2024, *The price of inaction: the global private, fiscal and social costs of children and youth not learning*, UNESCO.](#)

relevantne uvjete. U Komunikaciji o Uniji vještina poziva se na procjenu relevantnih odredbi kako bi se pružili veći poticaji industriji, uključujući socijalnu ekonomiju, za ulaganje u usavršavanje i prekvalifikaciju radnika. Javno-privatna partnerstva mogu mobilizirati dodatna ulaganja u vještine, poticati suradnju i pružiti veće poticaje industriji, uključujući socijalnu ekonomiju, za ulaganje u usavršavanje i prekvalifikaciju radnika.

- (20) Unatoč znatnim javnim ulaganjima u početno obrazovanje u posljednjih nekoliko desetljeća kvaliteta obrazovanja u nekim državama članicama i regijama stagnirala je ili se pogoršala. Kako bi ulaganja u obrazovanje i vještine bila što učinkovitija i djelotvornija, važno je provoditi procjene učinka i evaluacije, i to po mogućnosti prije, tijekom i nakon provedbe, te u njih uključiti sve relevantne dionike i koristiti pravodobne i pouzdane administrativne podatke kad je god to moguće²⁸. Evaluacija politika i kvantifikacija povrata ulaganja u ljudski kapital može se poboljšati uspostavljanjem centra znanja za socijalna ulaganja i integracijom međunarodno dogovorenih satelitskih računa za obrazovanje i osposobljavanje (UNECE)²⁹ u nacionalne račune. Komisija je osnovala i Laboratorij za učenje o ulaganju u kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje³⁰, koji državama članicama pruža potporu u provedbi evaluacija politika u području obrazovanja kako bi ulaganje njihovih javnih sredstava u obrazovanje i osposobljavanje bilo troškovno učinkovito i utemeljeno na dokazima.
- (21) Lako dostupne i razumljive, ciljane i aktualne informacije o vještinama neophodne su za donošenje politika u području obrazovanja i osposobljavanja koje su djelotvorne i prilagođene budućim potrebama. Unatoč tome, informacije o vještinama u EU-u i dalje su fragmentirane, što otežava donošenje informiranih odluka. Mnoge države članice primjenjuju metode predviđanja vještina, no i dalje postoje znatne poteškoće, kao što je raznolikost taksonomija, složenost izvora podataka i metoda te ograničenja u vezi s pouzdanosti i granularnosti podataka, što može ograničiti upotrebljivost informacija. Predviđanja buduće potražnje za određenim zanimanjem često se znatno razlikuju, što je posljedica različitih pretpostavki o razmjeru automatizacije zadataka i širem gospodarskom i demografskom kontekstu. Za dobro utemeljene politike potrebno je uspoređivati i kombinirati te izvore.
- (22) Gotovo svaki treći zaposlenik u EU-u zaposlen je na radnom mjestu koje ne odgovara njegovim vještinama, što upućuje na to da se radni potencijal ne iskorištava optimalno. Prestroga regulacija određenih zanimanja i složeni postupci priznavanja kvalifikacija otežavaju ulazak na tržište rada i ograničavaju mobilnost na tom tržištu, što otežava usklađivanje ponude i potražnje vještina i povećava manjak radne snage na nacionalnoj razini i razini EU-a.
- (23) Europski poslodavci nailaze na poteškoće pri zapošljavanju radnika iz zemalja izvan EU-a. Manje od desetine malih i srednjih poduzeća zbog nedostatka vještina zaposlilo je radnike iz trećih zemalja, a većini koja je to učinila taj proces bio je težak. Državljanima trećih zemalja često se suočavaju s fragmentiranim i sporim postupcima

²⁸ Vidjeti zaključke Vijeća [o ulozi politike tržišta rada, politike u području vještina i socijalne politike za otporna gospodarstva](#) od 20. lipnja 2024. i dobrovoljna vodeća načela za države članice EU-a namijenjena evaluaciji gospodarskih učinaka reformi i ulaganja u vezi s politikom tržišta rada, politikom u području vještina i socijalnom politikom, lipanj 2024.

²⁹ Satelitski računi dopunski su okvirima kojima se proširuju osnovni nacionalni računi pružanjem dodatnih pojedinosti o određenim područjima. Satelitski računi za obrazovanje i osposobljavanje kvantificiraju ulaganja u ljudski kapital mjerenjem rashoda za formalno obrazovanje, strukovno osposobljavanje i neformalno učenje.

³⁰ <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/learning-lab>

priznavanja kvalifikacija, kao i s problemom prekvalificiranosti i neusklađenosti vještina s potražnjom. Stope prekvalificiranosti za državljane trećih zemalja mogu biti dvostruko više nego za građanin EU-a,

PREPORUČUJE da države članice u razdoblju 2026. – 2027. poduzmu mjere kojima je cilj:

1. Riješiti problem nedostatka vještina u strateškim sektorima
 - Provoditi mjere za rješavanje problema nedostatka vještina, s fokusom na zanimanjima za koja su potrebne vještine iz područja prirodnih znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM), uključujući IKT i umjetnu inteligenciju, u strateški važnim sektorima (digitalna i čista tehnologija, kružno gospodarstvo i industrijska dekarbonizacija, zdravstvo i biotehnologija, poljoprivreda, ribarstvo i akvakultura, biogospodarstvo, obrambena industrija i svemir).
 - Ojačati ubrzano i dugoročno stjecanje vještina prilagođenih budućim potrebama i potražnji na tržištu u strateškim područjima poticanjem partnerstava između pružatelja obrazovanja i osposobljavanja, javnih službi za zapošljavanje, socijalnih partnera i poduzeća te (lokalnih) javnih tijela.
 - Smanjiti prepreke za pristup određenim zanimanjima i osigurati brže priznavanje kvalifikacija u strateškim sektorima za državljane EU-a i trećih zemalja.
2. Unaprijediti osnovne vještine koje će biti temelj za veću konkurentnost
 - Unaprijediti stjecanje vještina u području pismenosti, numeričke pismenosti, prirodoslovlja, financijske pismenosti te digitalne i građanske vještine od rane dobi i na svim razinama obrazovanja, s posebnim fokusom na socioekonomski ugroženim skupinama i osobama s invaliditetom, kako bi se postigao cilj od manje od 15 % petnaestogodišnjaka s osnovnim vještinama koje su ispod prosjeka.
 - Provoditi inicijative za povećanje privlačnosti učiteljske profesije, posebno za predmete u području STEM-a.
 - Ojačati digitalne vještine učenika i polaznika cjeloživotnog obrazovanja, uključujući pismenost u području umjetne inteligencije, primjenjivati alate za digitalno testiranje za praćenje napretka i osposobljavati nastavnike za računalno potpomognuto učenje.
 - Poticati učinkovito i odgovorno korištenje umjetne inteligencije. Posvetiti se utjecaju korištenja digitalnih uređaja na akademske rezultate te mentalnu i fizičku dobrobit.
3. Ojačati strukovno obrazovanje i osposobljavanje (SOO) za konkurentnost
 - Povećati kvalitetu i privlačnost SOO-a i naukovanja, među ostalim suzbijanjem negativnih predodžbi, jačanjem uključivosti za skupine u nepovoljnom položaju i suzbijanjem rodnih stereotipa, posebno u programima u području STEM-a.
 - Osmisliti i provesti strategije za postizanje ciljeva za 2030. da najmanje 45 % učenika SOO-a srednje razine bude upisano u područje STEM-a, da od toga bude barem petina djevojaka, i da barem 12 % učenika pohađa dio obrazovnog programa u inozemstvu.

- Pobrinuti se da u području STEM-a ima dovoljno nastavnika i predavača i poticati učenje temeljeno na radu u suradnji s poduzećima.
4. Poboľjšati rezultate u području STEM-a u tercijarnom obrazovanju.
- Povećati kapacitete, relevantnost i privlačnost programa tercijarnog obrazovanja u području STEM-a za mlade (uključujući strukovne programe više razine), i to za IKT i umjetnu inteligenciju te u područjima s velikim manjkom radne snage i strateškim područjima.
 - Promicati pismenost u području umjetne inteligencije i strateško razmišljanje među osobama s diplomom, poticati transdisciplinarnu pristupe i poboljšati internacionalizaciju programa u području STEM-a na tercijarnoj razini, posebno jačanjem transnacionalnih združenih studija u inženjerstvu i STEM-u.
5. Ulagati u obrazovanje i vještine
- Promicati djelotvornu i učinkovitu javnu potrošnju na obrazovanje i vještine razmjernu utvrđenim problemima i dogovorenim ciljevima, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz fondova kohezijske politike, uključujući Europski socijalni fond plus.
 - Promicati privatna ulaganja u usavršavanje i prekvalifikaciju te iskoristiti sastavnicu za socijalna ulaganja i vještine programa InvestEU.
 - Redovito pratiti i ocjenjivati ulaganja u obrazovanje i vještine na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini primjenom pouzdanih i prilagođenih metodologija procjene učinka i evaluacije. Prema potrebi se oslanjati na dobrovoljna vodeća načela koja je potvrdilo Vijeće³¹ za oblikovanje politika utemeljenih na dokazima.
 - Više koristiti administrativne podatke za procjenu učinkovitosti i djelotvornosti javne i privatne potrošnje u obrazovanju i osposobljavanju.
6. Informacije o vještinama za tranzicije na tržištu rada
- Razvijati i primjenjivati metodologije za korištenje velike količine podataka i umjetne inteligencije kako bi se pružile bolje i pravodobne informacije o vještinama, nadovezujući se na postojeće kvantitativne i kvalitativne izvore informacija o vještinama i nadopunjujući ih.
 - Dodatno integrirati i poticati redovito korištenje informacija o vještinama u (ponovnom) osmišljavanju nacionalnih, regionalnih i lokalnih strategija za vještine i gospodarski razvoj u području profesionalne orijentacije, promjena karijere i promjena radnog mjesta, kao i u osmišljavanju i razvoju kurikuluma prilagođenih budućim potrebama.

Sastavljeno u Strasbourgu

*Za Vijeće
Predsjednik*

³¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10779-2024-INIT/hr/pdf>